

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında:

İş Sağlığı Ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği Taslağı

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı, iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesinin işyerlerinde ne şekilde yapılacağı, değerlendirme yapacak kişi ve kuruluşların niteliklerinin belirlenmesi, gerekli izinlerin verilmesi ve iptal edilmesi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamındaki işyerlerinde uygulanır.

Dayanak

MADDE 3 - (1) Bu Yönetmelik;

- a) İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 30 uncu maddesine,
- b) 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 12 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 - (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,
- b) Kabul edilebilir risk seviyesi: Yasal yükümlülükler ve işyerinin önleme politikasına göre yeterli; çalışan, işyeri ya da iş ekipmanını zarara uğratmayacak risk seviyesini,
- c) Önleme: İşyerinde yürütülen işlerin bütün safhalarında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili riskleri ortadan kaldırmak veya azaltmak için planlanan ve alınan tedbirlerin tümünü,
- ç) Ramak kala olay: İşyerinde meydana gelen; çalışan, işyeri ya da iş ekipmanını zarara uğratma potansiyeli olduğu halde zarara uğratmayan olayı,
- d) Risk: Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuç meydana gelme ihtimalini,
- e) Risk değerlendirmesi: İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli çalışmaları,
- f) Tehlike: İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya işyerini etkileyebilecek zarar veya hasar verme potansiyelini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Risk Değerlendirmesi Yükümlülüğü ve Gerçekleştirilmesi

Risk değerlendirme yükümlülüğü

MADDE 5 - (1) İşveren; çalışma ortamı ve çalışanların sağlık ve güvenliğini sağlama, sürdürme ve geliştirme amacı ile iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirme yapmak veya yaptırmakla yükümlüdür.

(2) Risk değerlendirme çalışmalarında kişi veya kişilerin görevlendirilmiş olması ya da risk değerlendirmesinin gerçekleştirilmiş olması; işverenin, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

Risk değerlendirmesinin gerçekleştirilmesi

MADDE 6 - (1) Risk değerlendirme, işverenin oluşturduğu bir ekip tarafından gerçekleştirilir. Oluşturulan ekipte aşağıdakiler yer alır:

- a) İşveren veya vekili,
- b) İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmetini yürüten iş güvenliği uzmanları ile işyeri hekimleri,
- c) İşyerindeki çalışan temsilcileri,
- ç) İşyerindeki destek elemanları,
- d) İşyerindeki bütün birimleri temsil edecek şekilde belirlenen ve işyerinde yürütülen çalışmalar, mevcut veya muhtemel tehlike kaynakları ile riskler konusunda bilgi sahibi çalışanlar.

(2) 10'dan az çalışanı olup az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde, risk değerlendirmesini işveren kendisi yapabilir.

(3) İşveren, risk değerlendirme çalışmalarında görevlendirilen kişi veya kişilerin görevlerini yerine getirmeleri amacıyla araç, gereç, mekân ve zaman gibi gerekli bütün ihtiyaçlarını karşılar, görevlerini yürütmeleri sebebiyle hak ve yetkilerini kısıtlayamaz.

(4) İşveren, risk değerlendirme çalışmalarında görevlendirilen kişi veya kişilere ihtiyaç duydukları her türlü bilgi ve belgeyi temin etmek; bu kişi veya kişiler ise sağlanan bilgi ve belgeleri korumak ve gizli tutmakla yükümlüdür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Risk Değerlendirmesi Çalışması ve Aşamaları

Risk değerlendirme çalışması

MADDE 7 - (1) Risk değerlendirme; tüm işyerlerinde kuruluş aşamasından başlamak üzere tehlikeleri tanımlama, riskleri analiz etme, riskleri kontrol altına alma, dokümantasyon ve yapılan çalışmaları yenileme aşamaları izlenerek gerçekleştirilir.

Tehlikelerin tanımlanması

MADDE 8- (1) Çalışma ortamı, çalışanlar ve işyerindeki mevcut belgelere ilişkin aşağıdaki bilgiler toplanır:

- a) İşyeri bina ve eklentileri,
- b) İşyerinde yürütülen faaliyetler ile iş ve işlemler,
- c) Üretim süreç ve teknikleri,
- ç) İş ekipmanları,

d) Kullanılan maddeler,
e) Artık ve atıklarla ilgili işlemler,
f) Organizasyon ve hiyerarşik yapı, görev, yetki ve sorumluluklar,
g) Çalışanların tecrübe ve düşünceleri,
ğ) İşe başlamadan önce mevzuat gereği alınacak çalışma izin belgeleri,
h) Çalışanların eğitim, yaş, cinsiyet ve benzeri özellikleri ile sağlık gözetimi kayıtları,
ı) Genç, yaşlı, engelli, gebe veya emziren çalışanlar gibi özel politika gerektiren gruplar ile kadın çalışanların durumu,
i) İşyerinin teftiş sonuçları,
j) Meslek hastalığı kayıtları,
k) İş kazası kayıtları,
l) İşyerinde meydana gelen ancak yaralanma veya ölüme neden olmadığı halde işyeri ya da iş ekipmanının zarara uğramasına yol açan olaylara ilişkin kayıtlar,
m) Ramak kala olay kayıtları,
n) Malzeme güvenlik bilgi formları,
o) Ortam ve kişisel maruziyet düzeyi ölçüm sonuçları,
ö) Varsa daha önce yapılan risk değerlendirmesi çalışmalarının sonuçları,
p) Acil durum planları, yapı işleri sağlık ve güvenlik planı ve patlamadan korunma dokümanı hazırlanması gereken işyerlerinde önceden hazırlanan belge ve raporlar.

(2) Toplanan bilgiler ışığında; İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununa göre yürürlüğe konulan mevzuatta yer alan hükümler de dikkate alınarak, çalışma ortamında bulunan fiziksel, kimyasal, biyolojik, psikososyal, ergonomik ve benzeri tehlike kaynakları ile bunların etkileşimi sonucu ortaya çıkabilecek tehlikeler belirlenir ve kayda alınır. Bu belirleme yapılırken aşağıdaki hususlar, bu hususlardan etkilenecekler ve ne şekilde etkilenebilecekleri göz önünde bulundurulur:

- a) İşletmenin yeri nedeniyle ortaya çıkabilecek tehlikeler,
- b) Seçilen alanda, işyeri bina ve eklentilerinin plana uygun yerleştirilmemesi veya planda olmayan ilavelerin yapılmasından kaynaklanabilecek tehlikeler,
- c) İşyeri bina ve eklentilerinin yapı ve yapım tarzı ile seçilen yapı malzemelerinden kaynaklanabilecek tehlikeler,
- ç) Bakım ve onarım işleri de dahil işyerinde yürütülecek her türlü faaliyet esnasında çalışma usulleri, vardiya düzeni, ekip çalışması, organizasyon, nezaret sistemi, hiyerarşik düzen, ziyaretçi veya işyeri çalışanı olmayan diğer kişiler gibi faktörlerden kaynaklanabilecek tehlikeler,
- d) İşin yürütümü, üretim teknikleri, kullanılan maddeler, makine ve ekipman, araç ve gereçler ile bunların çalışanların fiziksel özelliklerine uygun tasarlanmaması veya kullanılmamasından kaynaklanabilecek tehlikeler,
- e) Kuvvetli akım, aydınlatma, paratoner, topraklama gibi elektrik tesisatının bileşenleri ile ısıtma, havalandırma, atmosferik ve çevresel şartlardan korunma, drenaj, arıtma, yangın önleme ve mücadele ekipmanı ile benzeri yardımcı tesisat ve donanımlardan kaynaklanabilecek tehlikeler,
- f) İşyerinde yanma, parlama veya patlama ihtimali olan maddelerin işlenmesi, kullanılması, taşınması, depolanması ya da imha edilmesinden kaynaklanabilecek tehlikeler,
- g) Çalışma ortamına ilişkin hijyen koşulları ile çalışanların kişisel hijyen alışkanlıklarından kaynaklanabilecek tehlikeler,

ğ) Çalışanın, işyeri içerisindeki ulaşım yollarının kullanımından kaynaklanabilecek tehlikeler,

h) İşyerinde; çalışana karşı şiddet, psikolojik taciz veya aşırı iş yüklemesi, stres veya sorumlulukların net bir şekilde belirlenmemesi ile birimler ya da kişiler arasındaki iletişimsizlikten kaynaklanabilecek tehlikeler,

ı) Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yeterli eğitim almaması, bilgilendirilmemesi, çalışanlara uygun talimat verilmemesi veya çalışma izni prosedürü gereken durumlarda bu izin olmaksızın çalışılmasından kaynaklanabilecek tehlikeler.

(3) Çalışma ortamında bulunan fiziksel, kimyasal, biyolojik, psikososyal, ergonomik ve benzeri tehlike kaynaklarının neden olduğu tehlikeler ile ilgili işyerinde daha önce kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırma çalışması yapılmamış ise risk değerlendirmesi çalışmalarında kullanılmak üzere; bu tehlikelerin, nitelik ve niceliklerini ve çalışanların bunlara maruziyet seviyelerini belirlemek amacıyla gerekli bütün kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmalar yapılır.

Risk analizi

MADDE 9 - (1) Tespit edilmiş olan tehlike veya tehlike kaynaklarının her biri ayrı ayrı dikkate alınarak bu tehlikelerden kaynaklanabilecek risklerin hangi ihtimalde oluşacağı ile bu risklerden kimlerin, nelerin, ne şekilde ve hangi şiddette zarar görebileceği belirlenir. Bu belirleme yapılırken mevcut kontrol tedbirlerinin etkisi de göz önünde bulundurulur.

(2) Toplanan bilgi ve veriler, aşağıdaki hususlar esas alınarak seçilen uygun yöntemlerden biri veya birkaçı bir arada kullanılarak analiz edilir:

a) İşletmenin özellikleri;

- 1) İşyerinin yapısı,
- 2) Yürütülen işlerin özelliği,
- 3) Çalışanların nitelikleri,
- 4) Üretim yöntem ve şekilleri,
- 5) İş organizasyonu,
- 6) İş ekipmanları,
- 7) Kullanılan maddeler,

b) Tehlike veya risklerin özellikleri;

- 1) Kullanılacak verilerin yapısı, sayısı ve karmaşıklığı,
- 2) Çalışma ortam ve şartları ile bunlardan kaynaklanan tehlike ve muhtemel riskler ile varsa özel tehlike türleri,

c) Analiz sürecinin özellikleri;

- 1) Hedefe uygunluğu,
- 2) Kapsamının genişliği,
- 3) Gerekli olan teçhizatın sayısı,
- 4) Maliyeti,
- 5) Gereken süre ve sürenin programlanabilirliği,

ç) Yöntemin özellikleri;

- 1) Karmaşıklığı,
- 2) Anlaşılabilirliği,
- 3) Analizin nitel ya da nicel yapılması,
- 4) Sonuçların hassasiyeti,

- 5) Detaylılığı,
- 6) Teknik bir altyapı gerektirip gerektirmediği,
- 7) Yenilenebilme esnekliği.

(3) İkinci fıkrada sayılan hususlara göre uluslararası standartlarla belirlenmiş uygun analiz yöntem veya yöntemlerinin bulunması halinde, bu yöntem veya yöntemler kullanılması önceliklidir.

(4) İşyerinde birbirinden farklı işlerin yürütüldüğü bölümlerin bulunması halinde birinci ve ikinci fıkralardaki hususlar her bir bölüm için tekrarlanır.

(5) Analizin ayrı ayrı bölümler için yapılması halinde çıktılar bir bütün olarak ele alınıp sonuçlandırılır.

(6) Analiz edilen riskler etkilerinin büyüklüğüne göre önem ve öncelik sıralamasına tabi tutularak risk kontrol adımlarına başlanmadan önce yazılı hale getirilir.

Risk kontrol adımları

MADDE 10 - (1) Risklerin kontrolünde şu adımlar uygulanır:

a) Planlama; Analiz edilerek etkilerinin büyüklüğüne ve önemine göre sıralı hale getirilen risklerin kontrolü amacıyla bir planlama yapılır.

b) Risk kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması; Risk kontrol tedbirleri kararlaştırılırken, öncelikle tehlikeler ve tehlike kaynakları ortadan kaldırılır, bu yapılamıyor ise riskin kabul edilebilir seviyeye indirilmesi için sırasıyla aşağıdaki adımlar izlenir;

1) Tehlikeliyi, tehlikeli olmayan veya daha az tehlikelilerle ikame,

2) Riskler ile kaynağında mücadele,

3) Toplu korunma önlemlerine, kişisel korunma önlemlerine göre öncelik verilmesi.

c) Risk kontrol tedbirlerinin uygulanması; Kararlaştırılan tedbirlerin iş ve işlem basamakları, işlemi yapacak kişi ya da işyeri bölümü, sorumlu kişi ya da işyeri bölümü, başlama ve bitiş tarihi ile benzeri bilgileri içeren planlar hazırlanır. Bu planlar işverence uygulamaya konulur.

ç) Uygulamaların izlenmesi; Hazırlanan planların uygulama adımları düzenli olarak takip edilir, denetlenir ve aksayan yönler tespit edilerek gerekli düzeltici ve önleyici işlemler tamamlanır.

(2) Belirlenen risk için kontrol tedbirlerinin hayata geçirilmesinden sonra yeniden risk seviyesi tespiti yapılır. Yeni seviye, kabul edilebilir risk seviyesinin üzerinde ise bu maddedeki adımlar tekrarlanır.

Dokümantasyon

MADDE 11 - (1) Risk değerlendirmesi asgarî aşağıdaki hususları kapsayacak şekilde dokümanite edilir:

a) İşyerinin unvanı, adresi ve işverenin adı,

b) Gerçekleştiren kişilerin isim ve unvanları ile bunlardan iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi olanların Bakanlıkça verilmiş belge bilgileri ve varsa iş sağlığı ve güvenliği hizmeti alınan ortak sağlık ve güvenlik biriminin unvan ve Bakanlıkça verilmiş belge bilgileri,

c) Gerçekleştirildiği tarih ve geçerlilik tarihi,

ç) Risk değerlendirmesi işyerindeki farklı bölümler için ayrı ayrı yapılmışsa her birinin adı,

- d) Belirlenen tehlike kaynakları ile tehlikeler,
- e) Tespit edilen riskler,
- f) Risk analizinde kullanılan yöntem veya yöntemler,
- g) Tespit edilen risklerin önem ve öncelik sırasını da içeren analiz sonuçları,
- h) Düzeltici ve önleyici kontrol tedbirleri, gerçekleştirilme tarihleri ve sonrasında tespit edilen risk seviyesi.

(2) Risk değerlendirmesi dokümanının sayfaları numaralandırılarak; gerçekleştiren kişiler tarafından her sayfası paraflanıp, son sayfası imzalanır.

Risk değerlendirmesinin yenilenmesi

MADDE 12 - (1) Yapılmış olan risk değerlendirmesi; tehlike sınıfına göre çok tehlikeli, tehlikeli ve az tehlikeli işyerlerinde sırasıyla en geç üç, beş ve yedi yılda bir yenilenir.

(2) Aşağıda belirtilen durumlarda ortaya çıkabilecek yeni risklerin, işyerinin tamamını veya bir bölümünü etkiliyor olması göz önünde bulundurularak risk değerlendirmesi tamamen veya kısmen yenilenir:

- a) İşyerinin taşınması veya binalarda değişiklik yapılması,
- b) İşyerinde uygulanan teknoloji, kullanılan madde ve ekipmanlarda değişiklikler yapılması,
- c) Üretim yönteminde değişiklikler olması,
- ç) İş kazası, meslek hastalığı veya ramak kala olay meydana gelmesi,
- d) Çalışma ortamına ait sınır değerlere ilişkin bir mevzuat değişikliği olması,
- e) Çalışma ortamı ölçümü ve sağlık gözetim sonuçlarına göre gerekli görülmesi,
- f) İşyeri dışından kaynaklanan ve işyerini etkileyebilecek yeni bir tehlikenin ortaya çıkması.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Büyük kaza önleme politika belgesi veya güvenlik raporu hazırlanması gereken işyerlerinde risk değerlendirmesi

MADDE 13 - (1) İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 29 uncu maddesi gereğince büyük kaza önleme politika belgesi veya güvenlik raporu hazırlanan işyerlerinde; bu belge ve raporlarda değerlendirilmiş riskler, bu yönetmeliğe göre yapılacak risk değerlendirmesiyle, tekrarlardan kaçınmak için bütünleştirilir.

Birden fazla işveren olması durumunda risk değerlendirmesi çalışmaları

MADDE 14 - (1) Aynı çalışma alanını birden fazla işverenin paylaşması durumunda, yürütülen işler için diğer işverenlerin yürüttüğü işler de göz önünde bulundurularak ayrı ayrı risk değerlendirmesi gerçekleştirilir. İşverenler, risk değerlendirmesi çalışmalarını, koordinasyon içinde yürütür, birbirlerini ve çalışan temsilcilerini tespit edilen riskler konusunda bilgilendirir.

(2) Birden fazla işyerinin bulunduğu iş merkezleri, iş hanları, sanayi bölgeleri veya siteleri gibi yerlerde, işyerlerinde ayrı ayrı gerçekleştirilen risk değerlendirmesi çalışmalarının koordinasyonu yönetim tarafından yürütülür. Yönetim; bu koordinasyonun yürütümünde,

işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden diğer işyerlerini etkileyecek tehlikeler hususunda gerekli tedbirleri almaları için ilgili işverenleri uyarır. Bu uyarılara uymayan işverenleri Bakanlığa bildirir.

Asıl işveren ve alt işveren ilişkisinin bulunduğu işyerlerinde risk değerlendirmesi

MADDE 15 - (1) Bir işyerinde bir veya daha fazla alt işveren bulunması halinde; yürüttükleri işlerle ilgili olarak her alt işveren, bu Yönetmelik hükümleri uyarınca gerekli risk değerlendirmesi çalışmalarını yapar veya yaptırır. Alt işverenlerin risk değerlendirmesi çalışmaları konusunda asıl işverenin sorumluluk alanları ile ilgili ihtiyaç duydukları bilgi ve belgeler asıl işverence sağlanır. Asıl işveren, alt işverence yürütülen risk değerlendirmesi çalışmalarını denetler ve bu konudaki çalışmalarını koordine eder.

(2) Alt işverenler gerçekleştirilen risk değerlendirmesi sonucu düzenlenen dokümanın bir nüshasını asıl işverene verir. Asıl işveren; bu risk değerlendirmesi çalışmalarının sonuçlarını kendi çalışmasıyla bütünleştirerek, risk kontrol tedbirlerinin uygulanıp uygulanmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar.

Çalışanların görüşlerinin alınması ve bilgilendirme

MADDE 16 - (1) Risk değerlendirmesinin işverenin kendisi tarafından yapıldığı durumlarda; destek elemanları ile çalışan temsilcilerinin, risk değerlendirmesi çalışması yapılırken sürece katılarak, risk analizi sonrasında alınması gereken düzeltici ve önleyici tedbirlerin ve kullanılması gereken koruyucu donanım ve ekipmanın belirlenmesi konularında görüşlerinin alınması sağlanır.

(2) İşyerinde çalışanlar, çalışan temsilcileri ve başka işyerlerinden çalışmak üzere gelen çalışanlar ve bunların işverenleri; işyerinde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri ile düzeltici ve önleyici tedbirler hakkında bilgilendirilir. Ciddi ve yakın tehlikeye maruz kalan veya kalma riski olan bütün çalışanlar ise tehlikeler ile bunlardan doğan risklere karşı alınmış ve alınacak tedbirler hakkında derhal bilgilendirilir.

Risk değerlendirmesi rehberleri

MADDE 17 - (1) İşverenlere, risk değerlendirmesi ile ilgili yükümlülükleri bakımından yardımcı olmak veya yol göstermek amacıyla risk değerlendirmesi rehberleri hazırlanabilir. Rehberler işyerinde çalışan sayısı ve işyerinin bulunduğu tehlike sınıfı göz önüne alınarak; sektör, meslek veya yapılan işlere özgü olabilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, işçi-işveren ve memur sendikaları ile kamu yararına çalışan sivil toplum kuruluşları faaliyet gösterdikleri sektörde rehber çalışmalarında bulunabilir. Bakanlıkça, bu Yönetmelik hükümlerine uygunluğu yönünden değerlendirilerek onaylanan taslaklar, Bakanlık tarafından sektör, meslek veya yapılan işlere özgü risk değerlendirmesi uygulama rehberleri olarak yayımlanır.

Yürürlük

MADDE 18 - (1) Bu Yönetmeliğin;

a) 6 ncı maddesi birinci fıkrasının (b) bendi;

1) Kamu kurumları ile 50'den az çalışanı olan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için 01/07/2014 tarihinde,

2) 50'den az çalışanı olan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerleri için 01/07/2013 tarihinde,

3) Diğer iřyerleri için 31/12/2012 tarihinde,

b) Diğer maddeleri 31/12/2012 tarihinde

yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19 - (1) Bu Yönetmelik hükümlerini çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.